

KADINLARIN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE İLGİLİ ALGILARININ BELİRLENMESİ*

Determination of Women's Perceptions Related to Climate Change

Araş. Gör. Olcay BESNİLİ MEMİŞ

Atatürk Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü,
olcay.besnili@atauni.edu.tr Erzurum/Türkiye

ÖZ

Anahtar Kelimeler

İklim değişikliği, Kadın,
Algı Düzeyi, Nitel
Araştırma.

Keywords

Climate Change, Women,
Perception Level,
Qualitative Research.

İklim değişikliği, ülkeleri gerek ekonomik gerekse sosyal bir dönüşüme zorlayan bir sürecin nedeni konumundadır. Özellikle sürdürülebilirlik tartışmalarında, müdahale edilmesi gereken acil ve önemli bir sorun olarak kabul edilmektedir. Ülkeler, iklim değişikliğine uyum ve azaltım ile ilgili politikalar üretirken tüm sosyal aktörlerin katıldığı bir süreci hedefleyerek hareket etmektedir. Sosyal aktörler; kamu, özel sektör, sivil toplumun yanı sıra vatandaşları da kapsamaktadır. Bu nedenle, toplumun her kesiminden her insanın iklim değişikliği ile mücadele sorumluluğu söz konusudur. Birçok kültürde toplumun temel taşı olarak kabul edilen kadınların bu konudaki sorumlulukları, güncel çalışmaların konusunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda kadınlar, en zor durumda dahi doğal kaynaklara zarar verici yaşamsal stratejiler geliştirmeye yönelmediklerinden, doğaları gereği çevre dostu kabul edilmektedir. Çalışma bu ön kabul ile, kadınların iklim değişikliği ile mücadelede daha fazla rol alması gereğini benimsemektedir. Aynı zamanda, bu konudaki en büyük engelin, kadınların iklim değişikliği ile ilgili eksik bilgi ve algıları olduğunu kabul etmektedir. Bu sebeple çalışma, kadınların iklim değişiklikleri ile ilgili algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Görüşmeler deşifre edilerek, MAXQDA 2018 nitel veri analizi programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, iklim değişikliğine inanan kadınların, mücadelede daha fazla rol alması gereğine de inandıkları görülmüştür.

ABSTRACT

Climate change is the cause of a process that forces countries to be economically and socially transformed. Especially in the sustainability debate, it is considered an urgent and important problem that needs to be intervened. Countries act in a process involving all social actors in producing policies related to adaptation and mitigation to climate change. Social actors include the public, private sector, civil society as well as citizens. Therefore, the fight against climate change is the responsibility of every person from every segment of society is concerned. The responsibilities of women, who are accepted as the cornerstone of society in many cultures, constitute the subject of current studies. In this context, women are considered environmentally friendly because they do not tend to develop vital strategies that damage natural resources even in the most difficult situation. With this preliminary acceptance, the study adopts the women need to take more role in the fight against climate change. Also, it acknowledges that the greatest obstacle to this issue is the lack of knowledge and perceptions of women. Therefore, the study aims to determine women's perceptions about climate change. In this process, in-depth interviews were conducted with twelve women using qualitative research methods. Interviews were deciphered and analyzed with MAXQDA 2018 qualitative data analysis program. As a result of the study, it is seen that women who believe in climate change, they also believe in the need to take more role in the fight.

* Bu çalışma, 18-20 Nisan 2019 tarihlerinde Alanya/Antalya'da gerçekleştirilen 6. Uluslararası Sosyal Beşeri ve İdari Bilimler Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulan özet bildirinin tam metin halidir.

1. GİRİŞ

Endüstrileşme, işletmelerin arz koşullarını değiştirirken, toplumun talep eğilimlerini de değiştirmiştir. Küreselleşmenin de bu sürece dahil olması, özellikle doğanın bir üretim girdisi olarak daha fazla kullanılmasına, bir tüketim çıktısı olarak da daha fazla kirlenmesine yol açmıştır. Bu anlamda, doğanın sürdürülebilirliği tartışılmaya başlanmıştır. Sürdürülebilirlik tartışmalarında, doğanın verdiği en önemli sinyal olarak algılanması gereken iklim değişikliği çokça yer almaktadır ve iklim değişikliği ile mücadele için ekonomik ve sosyal birçok politika söz konusu olmaktadır. Bu politikaların başarıya ulaşması için, tüm sosyal aktörlerin mücadelede yer alması ve sorumluluklarının tanımlanması önemlidir (Foa, 2009). Çalışmanın odak noktasını oluşturan kadınların mücadelede yer alması yeni bir görüş değildir. 1970'li yılların sonunda, çevre sorunları ve tartışmalardan etkilenen bir eko-feminizm gündeme gelmiştir. Eko-feminizm kadın ve erkeklerin deneyimleri ve bilgileri arasındaki farkları açıklayan bir teori olma niteliğindedir (Cudworth, 2003). Eko-feminist yaklaşımın dikkate değer bir yönü, kadınların doğa ile ilgili eşsiz bir bilgi verebilecek, doğa ile özel veya temel bir ilişkiye sahip olduğu varsayımdır. Bu, şimdiye kadar önerilen diğer tüm teori ve konseptlerden eksik olan bir boyut olan doğa ile ilişkilerimizi yenilemek için özel önerilere yol açan ekonomik merkezli bir boyuttur (Curry, 2011). Bu anlamda, eko-feminizm, kadınların özellikle manevi veya kavramsal anlamda doğaya yakın olduğu kavramına dayanmaktadır (Leach, 2007). Toplumsal cinsiyet rollerinin kadınların doğaya daha fazla empati duymalarını sağladığını, algılamının, değerlemenin ve tedavi etmenin yollarını genişletmeyi ve güçlendirmenin yollarının kadına yöneldiği vurgulanmaktadır. Bu anlamda, iklim değişikliği riskine ilişkin algıların, iklim politikası risklerine verilen tepkiler üzerinde doğrudan etkisi olacağını düşünülmektedir. Bir başka deyişle, iklim değişikliği ile mücadele etmek için, önce iklim değişikliğine inanmak gerekmektedir (Haden vd., 2012). Bu nedenle, çalışmanın amacı kadınların iklim değişikliği ile ilgili algılarını belirleyebilmektedir. Algıları belirleyebilmek, bireylerin öznel dünyalarına girerek derinlemesine inceleme gerektirmektedir. Çalışma bu nedenle, nitel araştırma metodolojisi üzerinde temellendirilmiştir. İkinci bölümde hem iklim değişikliği ile ilgili hem de kadınlar ile ilgili literatür incelenerek kavramsal çerçeve çizilmiştir. Üçüncü bölümde, araştırmanın metodolojik çerçevesi detaylandırılmış ve son bölümde araştırmanın bulguları sunulmuştur.

2. LİTERATÜR

Bu bölümde ayrı başlıklar altında, iklim değişikliği ve kadınlar ile ilgili literatüre yer verilecektir. İklim değişikliği kavramının tanımlanması, gerekçeleri ve sonuçlarına değinilecektir. Kadınlar ise, iklim değişikliği bakımından incelenerek, konuya ilişkin algıları ve önemi ile ilgili çalışmalar değerlendirilecektir.

2.1. İklim Değişikliği Kavramı, Gerekçeleri ve Sonuçları

İklim değişikliği, insanlığın karşı karşıya olduğu en yaygın küresel çevre sorunudur. Ortalama iklim koşullarının yavaş ve kademeli bir şekilde değişmesi ile karakterize edilmektedir ve bu nedenle kişisel deneyime dayanarak doğru bir şekilde tespit edilmesi ve izlenmesi zor bir olgudur (Weber, 2010). Bilim insanları, atmosferde sera gazı birikimi ve sıcaklık artışlarına, buzulların erimesine ve deniz seviyelerinin yükselmesine bağlı olarak bu olguyu kanıtlar veriler sunmaktadırlar. Özellikle Birleşmiş Milletler Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), yayınladığı raporlarda, iklim değişikliğinin varlığını, hızlandığını ve küresel çapta olumsuz sonuçları olduğunu tüm dünyaya duyurmaya çalışmaktadır. IPCC 2014 raporunda, atmosferdeki karbon ve diğer sera gazı konsantrasyonlarının son 800.000 yıl boyunca görülmemiş seviyelere yükseldiğini vurgulamaktadır (IPCC, 2014). Karbonlar ve diğer sera gazlarının atmosferin bileşimindeki oranının artması, iklim değişikliğinin gerekçelerini tanımlar niteliktedir. Buna göre, Dünya'nın buzul dönemlerinden çıkmasına neden olarak, canlı yaşamına elverişli olmasında katkısı olan sera gazlarının oranı tehlike sınırlarına yaklaşarak aşırı ısınmaya yol açmaktadır. IPCC, 21. yüzyılın sonuna gelindiğinde, küresel yüzey sıcaklığının, düşünülen en düşük ve en iyimser senaryoların dışında, 1850-1900 dönemine göre 1.5°C'yi geçeceğini öngörmektedir. Küresel sıcaklığın 4,8°C'ye kadar yükselmesini öngören senaryolar da söz konusudur. Isınmanın 4 ° C veya daha üzerine çıkması, dünya nüfusunun %70'inden fazlasının ölümcül ısıya maruz kalmasına neden olurken, 3°C, türlerin %50'sinden fazlasının yok olması için çok önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir (Ramanathan vd. 2017).

Sera gazlarının iklim üzerinde tehlike oluşturacak sınırlara gelmesi, sera gazlarının nasıl olduğu ile ilgili soruları gündeme getirmektedir. Sera gazları Dünya'ya Güneşten gelen ışınların geri yansıtılması noktasında etkilidir ve atmosferdeki ısıyı tutması ve hapsedmesi görevindedir. Atmosferin bileşiminde var olan gazlardır. Tehlike ikazı olmaları gereken düzeyin üzerine çıkmış olmalarıdır. Oranlarının artmasına iki önemli neden gösterilmektedir. Bunlardan ilki, Dünya'nın kendi yaşam döngüsünden kaynaklanmasıdır (Spash, 2007). İkincisi ise, insan faaliyetlerinden kaynaklanmasıdır. İnsanların iklim değişikliğine neden olan faaliyetleri atmosferdeki toplam sera gazı birikimine katkısı olan faaliyetlerdir ve fosil yakıt kullanımı, ormanlık alanların ve arazilerin yok edilmesi, yanlış tarım politikaları ve hayvancılık gibi nedenler olarak özetlenebilir (Gough, 2017). Literatürde iklim değişikliğinin nedeni olarak, insan faaliyetlerini görmezden gelerek yaşanan dönüşümü sadece Dünya'nın olağan düzenine indirgeyenler olduğu gibi bu iki nedenin de etkili olduğunu savunanlar söz konusudur. Bu çalışma, her iki nedenin de incelenmesi gerektiği ile ilgili bir anlayış benimseyen Birleşmiş Milletler'in iklim değişikliğini tanımını benimsemektedir. Buna göre, iklim değişikliği tanımlarından en fazla benimseneni Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin 1. Maddesinde yer alan tanımdır. Böylece iklim değişikliği; *"karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişkenliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik"* olarak tanımlanmaktadır (UNFCCC).

İklim değişikliğinin mücadele edilmesi gereken küresel bir sorun olarak belirlenmesi, öncelikle sorunun kaynağının tam tespiti ve sonuçların bilinmesini gerekli kılmaktadır. Mücadelenin başarısı bu iki unsur ile belirlenecektir. Öncelikle sorunun kaynağını tespit etmek için insan faaliyetlerinin incelenmesi bu amaca uygun olacaktır. İnsan faaliyetlerinin en önemli belirleyicisi fosil yakıt kullanımı ve bu kullanımın artışıdır. Özellikle Sanayi Devrimi'nden bu yana karbon konsantrasyonlarında %40'lık artışın arkasındaki ana neden olarak kabul edilmektedir. Sanayi devrimi ile özellikle kömürün kullanımının artışı eşanlı gerçekleşmiştir. Kömürün yakılmasıyla demir üretiminde yaşanan maliyet düşüşleri fabrika ve makinelerin ölçeklerinin büyümesine yol açtı. Buhar makinasının icadı ve kömür ile çalışan derin rezervlerden su pompa sistemleri üretim sistemlerinin dönüşmesine yol açtı. Kömürün yaşattığı maliyet düşüşleri birçok dönemde zararlarının görmezden gelinmesine yol açtı. Bu durum günümüzde de değişmemiştir. Sanayi devriminden günümüze kadar küresel enerji tüketiminin neredeyse %90'nını fosil yakıtlar oluşturmaktadır (Heinrich Böll Stiftung Derneği, 2017).

Sanayi devriminden sonra yaşanan tüm sosyo-ekonomik dönüşümler, fosil yakıtların tüketimini daha çok artırmıştır. Teknolojinin gelişmesi küresel değer zincirlerinin oluşması, Dünya'yı küresel çapta bir üretim ağına dönüştürürken, kendini yok etmesine yol açmıştır. Bu süreci uluslararası ticaret dinamikleri beslemiş, tüketimi teşvik eden politikalar neticesinde baş edilmesi mümkün olmayan atıklar söz konusu olmuş ve Dünya üzerindeki karbon yutaklarının azalması yaşananları çözümsüz hale getirmiştir. Bu anlamda iklim değişikliği, bilim insanların çoğunlukla başvurduğu simülasyonlarda görüldüğü gibi sınırlı kapitalizm ve teknolojik gelişmelerle eşanlı başlamış ve bu faktörlerin gelişmesi ile hız kazanmış, önlem alınmaz ise daha da derinleşecek sosyal bir sorun haline gelmiştir (McCright, 2010, IPCC, 2007).

Dünya'nın birçok yerinden alınan kuraklık, sel ve fırtına haberleri ve büyük oranda öngörülemeyen iklim geri bildirim etkileri nedeniyle, kontrol edilemeyen iklim değişikliği ile karşılaştığımızı göstermektedir. Peki iklim değişikliği, sadece kuraklık, sel ve fırtınalarla mı kendini gösterecektir? Bu sorunun cevabı iki aşamalı bir şekilde cevaplanmalıdır. İlk aşamada, doğrudan etkiler olarak belirleyebildiklerimiz ve dolaylı etkilerini tahmin edebiliriz. İkinci aşama ise, henüz sonuçlarını bilemediğimiz etkilerdir. İkinci aşamaya geçmeden iklim değişikliğinin uyum ve azaltım politikaları ile desteklenmesi bu anlamda önemlidir. Doğrudan etkiler, daha fazla sıcak hava dalgası, yağışların düzenlerinin değişmesi, yağışların ve nem içeriğinin öngörülebilirliğinin azalması, buzul erimesi, orman yangını ve kıyı topluluklarını tehdit eden yükselen deniz seviyeleri sayılabilir. Tüm bu doğrudan etkilerin, kendi içerisinde etkilediği birçok başka etken olacaktır. Bu etkenler dolaylı etkiler olarak tanımlanabilir. Buna göre, çevresel tehlikelerin yoğunluğunu arttıran, biyolojik çeşitliliği azaltan ve vahşi yaşam göçünü değiştiren, tüm dünyada fırtınalar, kuraklıklar, taşkınlar, toprak kaymaları, yangınlar, hastalık salgınları ve ısı dalgalarından kaynaklanan risklerin artması şeklinde karakterize edilebilir (IPCC, 2014). Bu etkiler Dünya'nın her yerinde aynı düzeyde etkilenmeye sahip olmayacaktır. Örneğin; geçim şartları tarıma dayanan tropik ve alt tropik enlemlerde yer alan gelişmekte olan ülkelerde etki en kötü biçimde olacaktır; çünkü bu devletler tarımsal üretime zarar veren iklimsel tehlikelere karşı ciddi derecede

hassastır ve yatırım yapmak için daha az kaynağa sahip oldukları için uyum konusunda başarısız olacaklardır (Terry, 2009). Bu etkilerin ortak bir paydada toplanarak, artan ve değişken fiyatlar, uluslararası ekonomik ağlar ve zincirlerdeki bozulmalar, serbest ticaret üzerindeki kısıtlamalar ve buna bağlı olarak küresel yönetişimin zayıflaması ile birlikte hayati enerji ve gıda kaynaklarındaki aksaklıklara ve böylece yoksulluklara ve salgınlara yol açması olanaklıdır. Görüldüğü üzere, iklim değişikliği en sonunda toplumsal sorunlara yol açarak sosyal adaletin ve barışın bozulmasına sebep olacaktır (Barnett, 2006).

2.2. Kadınların İklim Değişikliği Algıları Ve Önemi

Kadınların iklim değişikliği ile algılarının düzeyi oldukça önem arz etmektedir. Kadınların iklim değişikliğine en az katkı sağlayan toplumsal grup olmalarının yanında en fazla etkilenecek gruplardan birisinin olması bu önemin nedenidir (Morchain, vd., 2015). Öncelikle kadınların iklim değişikliğine katkılarının en az nasıl olduğu incelenmelidir. Katkıları, toplumsal cinsiyet kalıpları ile paralel olarak belirlenmektedir. Erkeklerin daha fazla arabaya sahip oldukları ve çalışmak için daha uzun mesafelere seyahat ettiklerini ve böylece atmosfere daha fazla karbon yaydığı belirtilirken; kadınların, daha kısa mesafelere seyahat etme ve en çok toplu taşıma araçları ile seyahat etme, bisiklet ya da yürüyüş gibi daha ucuz alternatifleri kullanma ve sosyal olarak rasyonel seçimler yapma eğiliminde oldukları yaygın kabul görmektedir. Danimarkalı araştırmacılar, erkeklerin et tüketiminin kadınlarınkinden daha yüksek olduğunu ve hayvan yetiştiriciliğinin tüm sera gazı tüketiminin %18'ini oluşturduğuna dikkat çekmişlerdir (Oldrup ve Breengaard, 2009). Bununla birlikte kadınların kendi cinsiyet kalıplarının gereği, erkeklerden fazla duyarlı oldukları belirtilmektedir. Buna göre İsveç'te yapılan bir araştırmada, kadınların iklim değişikliği ile ilgili bilişsel risk değerlendirmelerinde erkeklerden farklı olmamasına rağmen, çevre hakkında daha fazla endişe duyma eğiliminde olduklarını tespit edilmiştir (Sundblad vd., 2007). Ayrıca kadınların, duyarlı davranışları nedeni ile tüketimlerinin erkeklerden daha sürdürülebilir olduğunu, daha sürdürülebilir bir şekilde yaşadıklarını, daha küçük bir ekolojik ayak izi bıraktıkları savunulmaktadır (Johnsson-Latham, 2007).

Kadınların iklim değişikliğinden en çok etkilenecekler arasında olması, bir başka deyişle savunmasızlığı, kültürel ve toplumsal cinsiyet alanlarına atfedilmiştir. Bununla birlikte, kadınların iklim değişikliğinden en çok etkilenmelerinin sadece doğdukları cinsiyetten ileri geldiğini söylemek yanlış olacaktır. Bunun yerine cinsiyetlendirilmiş sosyal roller, ayrımcılık ve yoksulluktan kaynaklanan eşitsizliklerin bir sonucu olduğunu söylemek daha doğrudur. Tüm dünyada toplumsal cinsiyet rolleri kadınların hareketliliğini kısıtlamakta, gıda ve ev işleri ile ilgili görevleri empoze eder ve aynı zamanda kadınların iklim değişikliği, sera gazı emisyonları ve uyum ve azaltım politikalarına katılmaya engel olmaktadır (Gaard, 2015) Bu anlamda, kadınlar ve erkekler arasındaki eşit olmayan güç ilişkileri, çevresel kaynaklara ve gelir çeşitliliği için fırsatlara farklı erişime sahip olmalarına neden olmakta ve bu da çevresel savunmasızlığın ve aslında güvenliğin kadınları ve erkekleri farklı şekilde etkilemesini gerektirmektedir (Denton, 2002).

Eşitsizliğin kendisi gösterdiği alanlardan birisi işgücü piyasasıdır. Kadınlar işgücü piyasalarına katılma, devamlı kalma ve ayrılma konularında ayrımcı politikalara maruz kalmaktadırlar. Erkeklerle göre daha az işgücüne katılmakta, katılsalar da daha az oranda istihdam edilmektedirler. İstihdam edilenler ise bu işler başta hizmet sektöründe olmak üzere ve genellikle sosyal korumalardan ve görece iyi çalışma koşullarından yoksundur. Ücretleri çoğu zaman düşüktür ve ekonomik istikrarda net bir iyileşme sağlamamaktadır. Aynı statüde çalışan kadının, erkek çalışana göre ücreti %30 daha azdır (UN, 2015). Temel yaşam koşullarındaki ve geçim kaynaklarındaki cinsiyet dezavantajları, afetler ve insani krizler sırasında ve sonrasında artmaktadır (Fordham ve Meyreles, 2014). Sonuç olarak kadınların erkeklerden daha yoksul olmaları, mevcut ve gelecekteki iklim değişikliği etkilerine daha az adapte olmaları ve cinsiyete özel uyum ve azaltım çabalarını kolaylaştıran politika oluşturma süreçlerine katılma ve bunlara katkıda bulunma olasılıklarını azaltmaktadır (Van Aelst ve Holvoet, 2016).

Kadınların iklim değişikliğinin etkilerine en fazla maruz kalan sosyal grup olmaları, onları hem iklim değişikliği ile mücadele de önemli bir aktör haline getirirken hem de özlerinde var olan duyarlılık neticesinde mücadelede başarıyı belirleyecek olmalarına yol açmaktadır. Bu anlamda kadınların, riske karşı daha duyarlı, davranışsal değişime daha hazırlıklı ve iklim değişikliği ile ilgili politika ve önlemleri destekleme olasılıkları daha fazla olarak kabul edilmektedir (Brody vd., 2008). Bu anlamda, kadınların kendi dezavantajlarını ve Dünya'nın yok olmasını azaltmak için bu sorunun nedenleri ve sonuçları ile

farkında olmaları çok önemlidir. Algılar ve bilgi, iklim değişikliğine bireysel ve kolektif tepkinin şekillenmesinde kilit rol oynamaktadır. Farkındalığın sağlanması iklim değişikliği ile mücadelenin ilk aşaması olarak görülmektedir (Hansen vd., 2012).

3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Bu bölümde, araştırmanın konusu, kullanılan metodoloji, model ve veri toplama teknikleri, katılımcılar ve veri toplama süreci ile ilgili bilgiler verilecektir.

3.1. Araştırmanın Konusu

Araştırmalar, iklim değişikliğinin toplumlar üzerindeki etkilerinin cinsiyetlendirildiğini göstermektedir (Babugura, 2010; Dankelman, 2010; MacGregor, 2010; Moosa ve Tuana, 2014; Morchain, vd., 2015). Kadınlar, hayatlarındaki farklı türden değişimlere karşı dirençli olarak görülmekten ziyade savunmasız, kırılabilir, yoksul ve sosyal olarak dışlanmış olarak tasvir edilmektedir (Okali ve Naess, 2013). Kadınlar, erkekler karşısındaki eşitsiz durumlarından dolayı bilgiye, eğitime, kaynaklara ve/veya sosyal korumaya erişimde sıkıntı yaşamaktadırlar (Phan, vd., 2019) Dünya nüfusunun %12.8'i oranında kadın yoksuldur (World Bank, 2018) ve yoksulluk dezavantajlı durumu daha da artırmaktadır. Bu anlamda, kadınların dezavantajlı durumu, iklim değişikliğinin belirsiz riskleri söz konusu olduğunda, ilk etkilenecekleri grup olmaktadır.

İklim değişikliğinin, kadınların var olan dezavantajlarını derinleştireceği düşünülmektedir, ancak; bu tür etkileri ortaya koymak için gereken toplumsal cinsiyet temelli çevre verileri bulunmadığından bu düşünceyi bilimsel bir bilgi sınıfına koymak zorlaşmaktadır. Bu sebeple, kadınların durumunu net bir şekilde ortaya koyan araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmaların önemi, iklim değişikliği ile mücadele için gerekli görülen politikaların düzenlenmesi aşamasında ortaya çıkacaktır. İklim değişikliği ile mücadele, Dünya'nın sürdürülebilir olmasına yol açacağı açıktır. Ancak, hiç kuşkusuz kadınlar gibi dezavantajlı grupların sosyal etkilenmelerini de en aza indirecektir. Kadınların iklim değişikliğinden en çok etkilenecek gruplar içerisinde olması, onlar için iklim değişikliğinin; varoluşu, muhtemel etkisi ve mücadele yöntemlerini bir fenomen haline getirmektedir. Böylece kadınların bu bilgiye sahip olmaları onların iklim değişikliğine karşı geliştirdikleri algı ile dikkat duygusunun yer değiştirmesi anlamına gelmektedir (Weber 2010).

Bu çalışmanın temel amacı; kadınların, iklim değişikliğinin günümüzdeki ve gelecekteki etkileri ve bu etkilerle mücadele için yapabilecekleri hakkında neler algıladıklarını belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde, aşağıdaki üç soruya cevap aranmıştır:

1. Kadınlar iklim değişikliğini nasıl algılamaktadır?
2. Kadınlar iklim değişikliği ile mücadeleyi nasıl algılamaktadır?
3. Kadınlar iklim değişikliği ile mücadelede kadınları nasıl algılamaktadır?

3.2. Araştırmanın Metodolojisi

Nitel araştırmalar, bilgi ve algı gibi bireyden bireye değişen fenomenlerin kolaylıkla belirlenebilmesine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, araştırma sorularının cevaplanması ihtiyacını, bireylerin konuşabilme ve deneyimlerini aktarabilme olanağı ile tatmin etmektedir (Creswell, 2015). Bu bağlamda bu araştırma, kadınların iklim değişikliği ile algılarına ilişkin bilgi ve deneyimlerini anlatmalarını sağlamak amacıyla nitel araştırma metodolojisi üzerinde temellendirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Modeli ve Teknikleri

Bu çalışma, nitel araştırma modellerinden biri olan "fenomenoloji" kapsamında dizayn edilmiştir. Fenomenoloji, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olaylara odaklanmaktadır. Fenomenoloji çalışmalarında odak noktası kişisel deneyimler ve bilinçtir. Buna göre fenomenoloji felsefi olarak; gerçekliğin, onları deneyimleyen kişilerin algıladıkları nesnelere ve olaylardan oluştuğunu kabul etmektedir. Buna göre, bir şeyi anlamının nasıl deneyimlendiğinin araştırılması gerekmektedir (Husserl, 2012)

Fenomenoloji araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir. Gözlem ise genellikle görüşmelere temel oluşturur ya da destekleme amacıyla kullanılır. Görüşme, bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikayetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi edinmek için etkili veri

toplama tekniklerinden biridir. Böylece, görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar. Görüşme sadece konuşma becerisinin kullanıldığı, kolay bir teknik olarak anlaşılabilir da duyarlılık, yoğunlaşma, anlayış, öngörü ve disiplin gibi beceriler gerektirmektedir. Bu bağlamda görüşme, belirli bir amaç için soru sorma ve yanıt alma şeklinde gerçekleşen karşılıklı ve etkileşimli bir süreci temsil etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Görüşmeler, iklim değişikliği ile ilgili en çok bilinmesi gerektiğine inanılan unsurların temelinde oluşturulan yarı-yapılandırılmış formda gerçekleşmiştir. Ancak, nitel araştırmanın doğası gereği korunması gereken esnekliğe bağlı kalınarak, katılımcıların cevapları doğrultusunda söz konusu unsurlar derinlemesine araştırılmıştır. Bu anlamda, bazı unsurlara hiç değinilmemiştir ve sorular katılımcının cevapları doğrultusunda şekillenmiştir. Görüşmeler, katılımcıların rızası alınarak kayıt altına alınmıştır. Görüşmede elde edilen sözsüz veriler ise görüşme yapıldığı her gün için ayrı ayrı not edilmiştir.

3.4. Katılımcıların Belirlenmesi ve Veri Toplama Süreci

Etkili ve başarılı bir görüşme için, açıkça ifade edilen bir araştırma konusu, konuyu açıklama yeteneğine sahip görüşme soruları ve soruların sorulacağı bilgili katılımcılar gereklidir. Bilgili olma durumu, araştırma sorusunu aydınlatma sürecinde yapılacak olan görüşmeler için katılımcıları belirlerken araştırmacıya yol göstermesi açısından oldukça önemli bir kriterdir. (Glesne, 2012). Bu çalışmanın katılımcıları kadınlar olarak belirlenmiştir. İklim değişikliğine karşı sorumluluk duygusunun cinsiyete göre farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Kadınların iklim değişikliği ile mücadelede erkeklerden daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri yapılan araştırmada görülmektedir (Scannell ve Gifford 2013). Bu anlamda; mesleği, toplumsal statüsü, ilgi alanları fark etmeksizin her kadının bu çalışmaya katılımcı olabilmesi uygun görülmüştür. Ancak, konunun ciddiyeti gereği, bireylerin özellikle yaşlılık dönemlerinde bu tür ciddi konulara eğilimlerinin az olacağı, önceliklerinin farklı olduğu düşünülmüştür. Genç yetişkinlerin iklim değişikliği ile daha fazla ilgilendiklerini araştırmalarla kanıtlanmıştır (McCright, 2010). Birleşmiş Milletler 50 yaş üzerindeki bireyleri yaşlı olarak kabul etmiştir. Bu anlamda, 50 yaş altındaki kadınlar bu araştırmanın katılımcıları olarak belirlenmiştir. Bu anlamda araştırmada hem cinsiyet hem de yaş kriterlerin esas alınması araştırmacıyı amaçlı örnekleme yoluna sevk etmektedir. Amaca uygun örneklem ile araştırmacı keşfetmek, anlamak ve farkındalık kazanmak için sorularına cevap bulabileceği bir örneklem seçimi yapar (Merriam, 2013).

Bu araştırmanın sahası, Erzurum ilidir. Araştırmanın modellenmesi aşamasında, görüşme yapılacak katılımcı sayısı belirlenmemiştir. Araştırmanın, nitel araştırmalarda önemli kabul edilen bir kavram olarak doyum noktasına ulaşması beklenmiştir. Doyum noktası, katılımcıların sorulara verdikleri cevapların, cevapların içerdikleri kavramların tekrarlanmasıdır (Patton, 2015, Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu anlamda, bu araştırmanın verileri kendisini 10. Görüşmeden sonra tekrar ettiği için 12. Görüşmede görüşmeler sonlandırılmıştır. Bu anlamda, Erzurum'da toplam 12 görüşme yapılmıştır. Böylece araştırmanın ilk sınırlılığı verilerin kendini tekrar etmesi olmuştur. İkinci sınırlılık ise, daha geniş bir coğrafyada veri toplamanın getireceği maddi yükler nedeni ile araştırmayı Erzurum ili sınırlandırmak olarak gösterebilir.

3.5. Veri Analiz Süreci

Katılımcılar ile yüz yüze halde iken, onların cevaplarının zihnimizde uyandırdıkları ile analiz süreci başlamış kabul edilmektedir (Patton, 2015). Bu verilerin kaybedilmemesi için görüşmelerin yapıldığı dönem içerisinde araştırmacı günlüğü tutulmuştur. Bu günlüklerin tutulması ve katılımcıların görüşmelerinin deşifresi nitel veri analizine olanak tanıyan bir yazılım olan MAXQDA 18 ile yapılmıştır. MAXQDA, araştırmacılar için kolaylık sağlayan ve nitel araştırmanın kendi doğasında çözümlenmesine olanak tanıyan önemli ve güncel bir yazılımdır.

MAXQDA, araştırma kapsamında görüşmelerden elde edilen ses kayıtlarının yazılı zaman etiketli bir şekilde deşifresine olanak tanıyan bir programdır. Yapılan görüşmeler, yazılı metne dönüştürülerek kodlamalar ve analizler yapılmıştır. Deşifre edilmiş kayıtlar üzerinden, katılımcıların seslerindeki duygu durumlarını yakalayabilmek mümkün değildir. Bu anlamda, deşifreler yapılırken, seslerden elde edilen duygu durumları "memo" olarak MAXQDA'da kaydedilmiştir. Bu aşamadan sonra metin üzerinde kodlama aşamasına geçilmiştir.

Kodlama aşaması, nitel bir araştırmada en önemli aşamadır. Nitel araştırmada, araştırmacının sorduğu sorulara katılımcının verdiği cevaplar, araştırmacının üst anlamlara erişmesini zorunlu kılar. Kodlamalar açık kodlama yöntemi ile yapılmaya başlanmış, daha sonra eksen kodlama ile alt kodlar bir araya getirilmiştir. Eksen kodlar araştırma sorularına göre temalaştırılmıştır. Böylece, nitel araştırmanın gerekli gördüğü gibi, görüşmelerden elde edilen veriler önce parçalara ayrıştırılmış daha sonra yeniden birleştirilerek süreç tamamlanmıştır. Bundan sonraki aşama, analiz ve yorumlamadır.

Veriler analiz edilirken, betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Betimleyici analizin amacı bir fenomeni ve özelliklerini tanımlamaktır. Veriler, betimsel teknikle analiz edilirken temalaştırılan kodlar üzerinden yorumlanır (Gall, vd., 2007). Betimsel analiz tekniğinde analiz sonuçları, katılımcı ifadelerinin alıntılanması ile desteklenir. Bu anlamda; nitel veriler okuyucuya, betimlenerek daha anlaşılabilir bir şekilde ulaşmaktadır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde saha araştırması kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizine ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Verilerin analizi tümevarımsal metotla yapılan kodlamalarla gerçekleşmiştir. Böylece, katılımcının kendi anlam dünyasına erişerek nesnel bir analiz süreci yürütülmeye çalışılmıştır.

4.1. Kadınların İklim Değişikliği Algıları

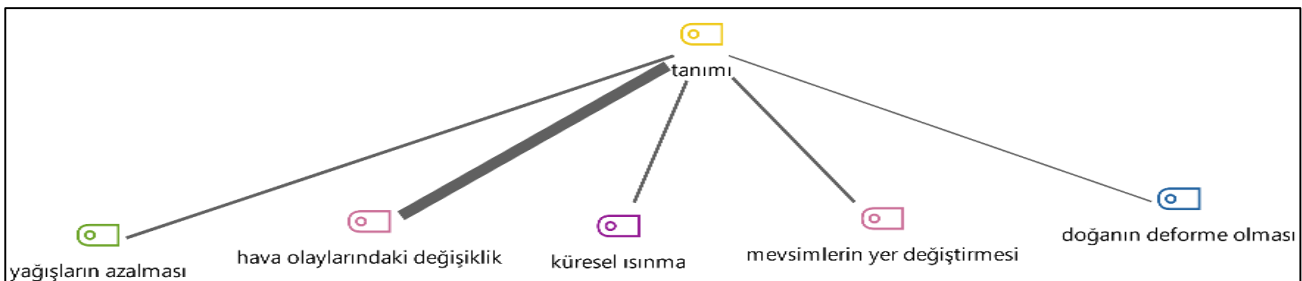
İklim değişikliği algılarının belirlenmesi için birden fazla boyutta konunun irdelenmesi gerekli görülmüştür. Bu boyutlar, bu çalışma için tanım, gerekçeler, endişeler ve ilgi düzeyleri olarak belirlenmiştir.

4.1.1. Tanımı

Tutumlar, değerler ve inançlar da risklerin tanımlanması, önleyici ve düzeltici faaliyetlerin belirlenmesi ile ilişkilidir. Bireylerin bu riskleri kendi dünyalarında tanımlayacak bilgi ve ilgi düzeyleri, söz konusu faaliyetlerin başarısını belirleyecektir. Yapılan çalışmalarda çevre yanlısı davranışa sahip kişilerin sera gazı emisyonları ile ilgili risk azaltma çabalarını desteklemekte daha istekli oldukları bulunmuştur (O'Connor vd., 2002). Bir başka çalışma, dünyanın durumunu kırılğan olarak gören kişilerin davranışlarını bu doğrultuda oluşturdukları ve iklim değişikliği risklerini azaltan politikaları desteklemelerinin daha muhtemel olduğunu göstermektedir. Bu anlamda tutumların ve risk algılarının belirlenmesi ve iklim değişikliği kesinliği konusundaki inancın rolünü ve kilit politika etkilerinin başarısını etkileyecektir (Bord, vd., 1998, Leiserowitz, 2006, Krosnick, vd., 2006).

İklim değişikliğini tanımlarken, kendi iç dünyamızda kavrama yüklediğimiz anlam oldukça önemlidir. Algılanan iklim değişikliğini belirlemek için görüşme yapılan katılımcılara, iklim değişikliğini nasıl tanımladıkları ile ilgili sorular sorulmuştur. Katılımcılar iklim değişikliğini kendi algıladıkları düzeyde tanımlamışlardır. Yapılan tanımlarda iklim değişikliğinin nedenleri ve sonuçlarının yarattığı endişeler ile ilgili alt kodlar ortaya çıkmıştır. Tanımla ilgili alınan cevaplarda en çok değinilen 5 adet kavram dikkat çekmektedir. Şekil 1 tanımlar esnasında ortaya çıkan kavramları göstermektedir.

Şekil 1: İklim değişikliğinin tanımı

Şekil 1'de görüldüğü gibi kadınlar, iklim değişikliği ile ilgili tanımlar yaparken en fazla hava olaylarındaki değişiklik ifadesini kullanmışlardır. İkinci olarak yağışların azalması olarak değerlendirmişlerdir. En az değinilen ifade ise doğanın deforme olmasıdır. Kadınların en çok hava olaylarındaki değişiklik ifadesi, hiç kuşkusuz kışın beklenen yağış ya da sıcaklık durumlarının yaşanmadığının göstergesidir. Her katılımcı neredeyse aynı örnek üzerinden durumu açıklama çalışmıştır.

K4: ...Geçmiş yıllarda yani 10 yıl öncesi ile bugünü kıyasladığımızda yaşadığım yerin ikliminin değiştiğini görüyorum. Kış artık eskisi gibi değil. Kar yağışı ve soğuk artık eskisi gibi değil....

K8: ...Erzurum için konuşacak olursam yazları o kadar sıcak olmazdı, şimdi çok sıcak ve kurak geçiyor. Kışlar ise sert gün sayısı çok fazla. Çok kar yağışı eskiden çokmuş. Şimdi çok yağmıyor ama çok soğuk...

Katılımcıların, iklim değişikliği ile ilgili tanımlarından, ikliminin ısınma yönlü bir değişimde olduğunun farkında olduklarını görülmektedir. Ancak bu değişimin katılımcıların yaşadıkları bölgeler bağlamında değerlendirildiği, bir küresel sorun olarak algılanmadığı gözlem sonuçlarında da kendini göstermektedir. Bu yaklaşım iklim değişikliğinin kontrol edilebilir olduğunu ve ülkenin başka bir bölgesine geçerek bu sorunun kolayca aşılabileceğini algısının oluşmasına neden olmaktadır (Weber, 2010).

4.1.2. Nedenleri

İklimin değişmesine neden olan faktörleri bilmek, mücadele yöntemleri geliştirirken “ne yapmalıyız?” sorusunun cevabına ulaşmamızı kolaylaştıracaktır. Katılımcılara iklim değişikliğinin nedenlerini ortaya koymaya gereken sorular sorulmuştur. Sorulan sorular öncelikle iki temel başlık altında toplanacak şekilde cevaplanmıştır. Bunlardan ilki, insan kaynaklı nedenler, bir diğeri ise Dünya'nın doğasından kaynaklanan nedenlerdir. Şekil 2 katılımcıların iklim değişikliğinin nedenleri ile ilgili verdikleri ifadelerin kodlamadaki dağılımı görülmektedir.

Şekil 2: İklim değişikliğinin nedenleri

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12
İklim değişikliği algısı												
nedeni												
İnsan kaynaklı		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Dünyanın doğası gereği				■			■	■				

Şekil 2’de görüldüğü gibi tüm katılımcılar iklim değişikliğine neden olarak insan kaynaklı faaliyetleri göstermişlerdir. Buna ek olarak, 3 katılımcı ise insan kaynaklı faaliyetlere Dünya'nın doğası gereği olan nedenleri de eklemişlerdir. Bu bağlamda dünyanın doğası gereği iklimin değiştiğini düşünen kadınlar, sadece bu faktörün değil, insan faaliyetlerinden de kaynaklandığını kabul etmişlerdir. Bu bağlamda, bilim insanlarının dahi insan kaynaklı iklim tahribatını yüzde yüz kabul ettirememesine rağmen, kadınların algılarının bu şekilde oluşmasının önemli bir tespit olduğu düşünülmektedir.

İklim değişikliği ile ilgili nedenler hakkında sorulan sorularda kadınların oldukça zorlandığı gözlemlenmiştir. Örneğin, bir katılımcı (K2) “...açıkcası bunu çok bilemiyorum. Sera etkisi ile ilgili olduğunu duydum. Ancak sera etkisi nedir bilmiyorum.” demiştir. Bununla birlikte, kullanılan başka ifadeden anlaşıldığı üzere, insandan kaynaklı faaliyetlerin iklime etkisinin tam anlamı ile neden sonuç ilişkisi kurulmadan, kulaktan dolma bilgilerle bir neden olduğu tahmini ile değerlendirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu ifadede (K6) “...iklim çevresel faktörlerden değişiyor olabilir. Barajların yapımı Erzurum’da iklimi etkiliyor...” derken, Baraj yapımı esnasında kesilen ağaçların ya da betonlaşmanın etkisinden değil de nem oranının artmasını kastettiği görülmektedir. Bu durum hiç kuşkusuz yanlış değildir, ancak eksik olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, neredeyse eksiksiz diye nitelenebilecek cevaplar da alınmıştır. Örneğin;

K1: ...artan nüfus, artan sanayileşme, bilinçsizce kimyasal madde kullanımı, bilinçsiz tüketim, bilinçsizce üreme gibi faktörler hava kirliliğinin artmasına neden oluyor. Atmosferdeki ozon miktarı değişiyor. Çevre kirliliği ve denizlerin kirliliği sera gazı etkisi yaratıyor. Aşırı tüketimle kentlerin çöpleri dağ gibi oluyor. Güneş ışınları bunların üzerine vurunca bir gaz ortaya çıkıyor. Bu gaz atmosfere salınıncaya sera gazı oluyor. Yer küre böylece daha çok ısınıyor.

K3: ...küçük şehir büyük şehir fark etmiyor artık. İnsanlar çoğaldıkça bununla paralel araç sayısı arttı. Ben bir çalışma okumuştum. İneklerin atmosferi kirlettiğinden bahsediyordu. Nüfusun fazlalığı gıda ihtiyacının artması demek bu da yenebilen hayvanların fazlalaşmasına yol açıyor. Büyük baş küçük baş sürekli artıyor.

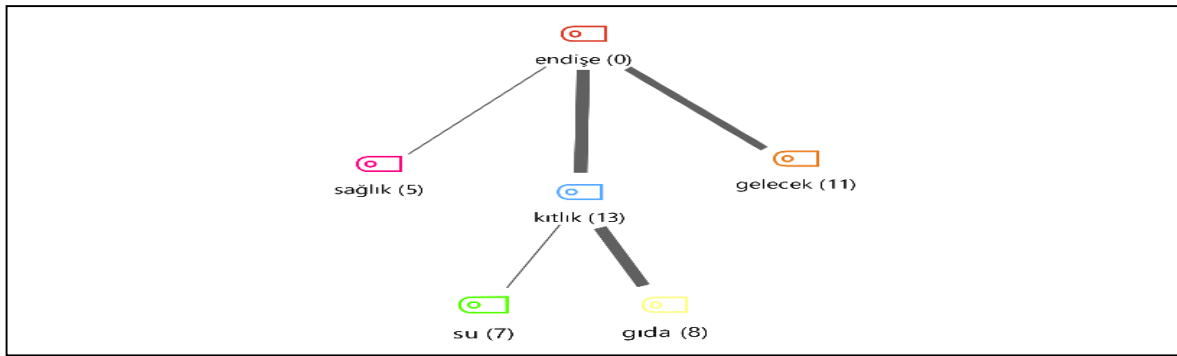
K7: ...Doğayı insanlar çok kötü şekilde kullanıyorlar. Atıkların fazlaşması, bilinçsizce tüketim, ihtiyacımızdan çok farklı şeyleri tüketiyoruz. Böylece çok atık üretip doğaya çok veriyoruz. Cam şişelerin poşetlerin atıkları fazlaşıyor. Ekosisteme hayvan doğasına da zarar veriyor. Bunlar aşama aşama bir süreç. Yani hayvana zarar verdiğimizde dünyaya da zarar veriyoruz çünkü Ekosistemde herhangi bir basamağa zarar verdiğimiz zaman dolayısı ile iklime yansıyor, olumsuz olarak yeniden bize dönüyor. Yani hayvana zarar verdiğimizde dünyaya da zarar veriyoruz...

Katılımcıların, verdikleri cevaplardan nitelikli olarak kabul edilebilen ve gösterilen örnekler dışında, iklim değişikliğinin nedenleri ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir. İklim değişikliğinin en önemli nedeni fosil yakıt kullanımımızdır ve katılımcıların cevaplarında bu bilgiye ulaşmak mümkün değildir. Katılımcıların tamamının bu bilgiye sahip olmadan, iklim değişikliği ile mücadelede başarının elde edilmesi mümkün değildir (Hansen vd., 2012).

4.1.3. Endişeler

Katılımcılara, iklim değişikliğinin sonuçlarına yönelik endişeleri sorulmuştur. Verilen cevaplardan, endişelerin sağlık, kıtlık ve gelecek alt kodları ile kodlanması gereği doğmuştur. Şekil 3, bu kodların yoğunluğunu göstermektedir.

Şekil 3: İklim değişikliği ile ilgili endişeler

Şekil 3'ten görüldüğü üzere, katılımcıların endişeleri kıtlık ve gelecek üzerine yoğunlaşmıştır. Kıtlıkla ilgili endişelerde ise, gıda kıtlığı ile endişe daha yoğun görülmektedir. İkisini birlikte ifade eden katılımcılar da mevcuttur. Sağlıkla ilgili endişeler, diğer endişelere oranla kadınların ifadelerinde daha az görülmektedir. Kıtlık ile ilgili kadınlar şu ifadelerle yer vermişlerdir:

K11: Su kaynaklarının azalması, tarım arazilerinin azalması, yaşanacak ya da yaşanacak seller, kuraklık vb. sonuçları vardır. Endişelerim doğanın kalıcı olarak zarar görmesiyle ortaya çıkacak açlık ve susuzluk sorunudur.

K12: ...Nesli tükenen kavramının çok daha fazla hayatımıza girmesi, tarım ürün çeşitliliğinin ve kalitesinin azalması, mevsimlerin yok olması gibi sonuçlar sayılabilir.....beslenme ve su sorunu yakın gelecekteki en büyük problemimiz olacak gibi. Çocuklarımızın değil belki ama torunlarımızın birçok hayvanı tanımadan, birçok besini tatmadan ve bunların neden olacağı savaşlar içerisinde büyümek zorunda kalacak olmaları beni gerçekten endişelendiriyor.

Görüşme esnasında elde edilen gözlem verilerinden, iklim değişikliğinin sonuçları ile ilgili katılımcıların, çok derin bilgilere sahip olmadığı görülmektedir. Özellikle bilgileri ölçüsünde bahsettikleri endişelerden, endişe etmeden bahsetmişlerdir. Açlık ve suya erişememe gibi sorunların sonucunda ölümlerin yaşanabileceğini hissetmeden bu sorunları dile getirdikleri gözlemlenmektedir. Ayrıca literatürde çokça yer bulan afetler ve afetlere bağlı ölümlerden bahsetmemeleri ilginç bulunmuştur. Halbuki, afetler yılda yaklaşık 100.000 ölüme neden olmaktadır ve bu durum son yirmi yılda yaşanmıştır (Cutter, 2017). Afet ölümlerinde cinsiyete dayalı farklılıklar vardır, ancak bu tür etkilerin büyüklüğü kantitatif olarak bilinmemektedir. Bir araştırmaya göre afetler, kadınların yaşam beklentilerini erkeklerden daha fazla düşürmekte; erkeklerden daha fazla kadın öldürmekte ya da erkeklerden daha genç kadınları öldürmektedir (Neumayer ve Plumper, 2007).

Bununla birlikte, katılımcıların ifadelerinden gıda kıtlığından daha çok endişe edildiği, su kıtlığı ile ilgili yeterince endişe duymadıkları görülmektedir. Oysa ki, küresel tatlı su kullanımı, birçok ülkeyi su stresi

koşullarına sokarak, nüfus artışının yaklaşık iki katı oranında artmaktadır (Cutter, 2017). İklim değişikliği, nüfus artışı, aşırı tüketim ve mevcut suyun yetersiz yönetimi, tatlı su kaynakları üzerinde ilave baskı oluşturmaktadır. Su kıtlığının en çok etkilediği sektörün ise tarım olacağı düşünülmektedir. Gerçekten, küresel çapta su kaynaklarının yaklaşık %69'u tarımsal amaçlarla kullanılmaktadır (Hakyemez, 2019). Hiç kuşkusuz bir kıyas yapmanın mümkün olmadığı bir konu olsa da su kıtlığının önemini yadsınamaz olduğu, en azından gıda kıtlığının bir etkileyicisi olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcılar tarafından bu önem sırasının bilinmediği gözlemlenmiştir. Su kıtlığı birçok yerel bölgede kadınları önemli ölçüde etkileyecektir. Şöyle ki, su temini bu yerel bölgelerde kadınların sorumluluğundadır ve çoğu zaman temin için uzak kaynaklara seyahat etmelerine neden olmaktadır (Gerlak ve Wilder, 2012). Bu bağlamda Su kıtlığı Dünya nüfusunun üçte ikisini her yılın en az bir yılında etkiliyor ve 2030 yılında 700 milyon insanın su kıtlığı nedeni ile göç edeceği bekleniyorken bu soruna yeterince önem verilmediği dikkat çekmektedir. Ayrıca, okula gitmek yerine su temin etmek zorunda olan kızların eğitimsel kazanımları da kısıtlanmaktadır (Buechler ve Hanson, 2015).

Sağlık, katılımcıların endişe duyduğu bir başka kategoridir. İklim değişikliği sağlığı, doğrudan ve dolaylı olarak birçok şekilde etkilemektedir. Doğrudan etkiler, iklim değişikliğinin doğrudan etkileri ile alakalıdır. Bu etkiler aşırı sıcak hava, seller, fırtınalar ve alışılmayan hava olaylarıdır. Aşırı sıcak hava, hava kirliliğinden bağlantılı olduğundan bu etkilere hava kirliliğini de eklemek mümkündür. Hava kirliliği özellikle çocuklar ve yaşlılar arasında solunum yolu ve kalp damar sorunlarına yol açabilir ve erken ölümlerle neden olabilir. Dolaylı etkiler ise enfeksiyon hastalıkları, güvenli su ve gıdaya erişimde sorun yaşama neticesinde ortaya çıkmaktadır (UN, 2015).

Sağlıkla ilgili endişelere yer veren katılımcıların ifadeleri şu şekildedir.

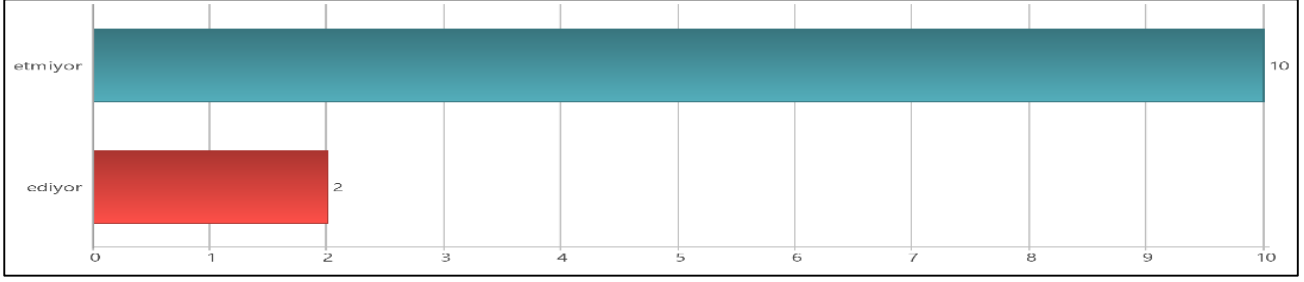
K7:Havanın kirlenmesi kaliteli bir solunuma engel olabilir. İnsan hayatı kısılanabilir, hastalıklar çoğalabilir. Su olmadığına dezenfekte sorunları olabilir.

K1: ...Sağlık, doğal olmayan dengesiz ve yetersiz beslenmeden dolayı bozulacaktır. Hastanelerin yetmeyeceğini düşünüyorum. Hastalıklar ve hastanede geçirilen zaman artacaktır.

Katılımcıların sağlıkla ilgili yoğun bir endişe taşımadığı Şekil 3'te görülmektedir. Alınan görüşler, katılımcıların bu konuda derin bilgi sahibi olmadığını göstermektedir. Elde edilen gözlemlerden de yine bu soruda çok zorlandıkları, hep tek bir nokta üzerinden bu konuda endişe duydukları görülmektedir. Yukarıda konu ile ilgili alınan en uygun görüşler aktarılmıştır. Katılımcı, hava kirliliğinin solunum üzerinde etkisinden bahsedilmiştir. Gerçekten, havası kirli olan ülkelerde 3,5 milyardan fazla insan yaşamakta ve 2012 yılında 7 milyon insan bu hava nedeni ile ölmüştür ve tüm küresel ölümlerin %10'una eşittir (WHO, 2014). Son tahminler, partikül madde içeren (iç ve dış ortamdaki) sağlıksız havanın yılda 8 milyon kişiyi öldürdüğünü ve 5 yaşın altındaki 600.000 yıllık çocuğun ölümüne önemli bir katkı olduğunu göstermektedir. Bu anlamda, sadece dış ortamdaki değil iç ortamdaki havanın kalitesi de önem arz etmektedir (WHO, 2016). İç hava kirliliği, yalnızca yanan karbon bazlı yakıtlardan ve yemek pişirme ve ısıtma için biyokütleden değil, aynı zamanda temizleme faaliyetlerinden (süpürme) ve dış parçacıkların içeriye girmesinden de önemli bir partikül madde kaynağıdır. Yemek pişirmek için katı yakıt kullanımından kaynaklanan kirlilik solunum yolu enfeksiyonu, astım gibi akciğer hastalıkları ile sonuçlanır ve bu hastalıkların görülme sıklığı dünyanın birçok yerinde artmaktadır (Prüss-Ustün vd., 2016). İç hava kirliliği özellikle orantısız bir şekilde kadınları, çocukları ve yaşlıları etkilemektedir, çünkü evde diğer hane halkı üyelerinden daha fazla zaman geçirmektedirler (Breysse vd., 2010). Katılımcılar, iç hava kirliliği ile ilgili herhangi bir görüş bildirmemişlerdir, daha çok dış havadaki kirliliğe odaklanmışlardır.

4.1.4. İlgi Düzeyleri

Kadınların iklim değişikliği ile algısını etkileyen en temel durumlardan bir tanesi, konuyu herhangi bir mecrada düzenli takip edip etmedikleridir. Avustralya'da yapılan bir araştırmada, bilim insanları ve medyanın iklim değişikliği ile ilgili verdiği ayrıntılı bilgiler nedeniyle insanların yaşam tarzlarını ve alışkanlıklarını değiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Agho vd., 2010). Bu anlamda, konunun medya organlarından takip edilmesi konu ile ilgili algı düzeyini artıran bir durum olduğundan, mücadele içinde bir algı oluşturacaktır. Bu amaçla katılımcılara iklim değişikliği ile ilgili haberleri düzenli takip edip etmedikleri, ediyorlarsa hangi mecraları takip ettikleri sorulmuştur. Katılımcıların ifadeleri Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4: İklim değişikliği ile ilgili haberlerin takibi

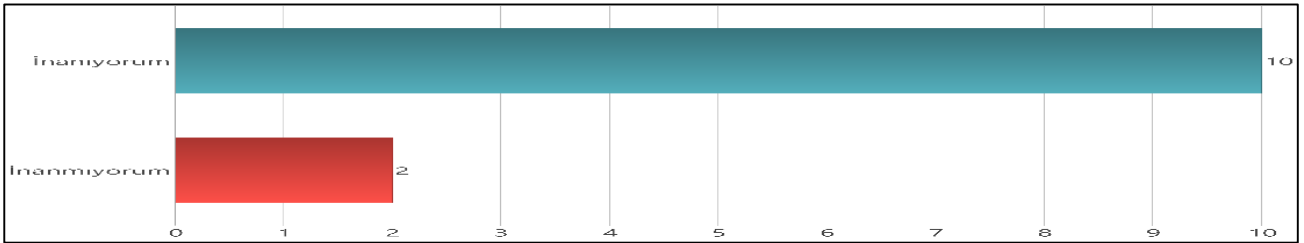
Şekil 4'te görüldüğü üzere, katılımcıların büyük çoğunluğu bu soruya büyük çoğunlukla takip etmedikleri yönünde cevap vermişlerdir. Sadece 2 katılımcı takip ettiğini bildirmiştir. Takip edenler, Greenpeace, WWF gibi Sivil Toplum Kuruluşlarının sosyal medya hesaplarını takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu hesaplardan zaman zaman önemli bilgiler öğrendiklerini ve bilgiler doğrultusunda kendi yaşantılarında iklim değişikliği hakkında farkındalıklarının arttığını belirtmişlerdir. Düzenli takip etmeyenler, iklim değişikliği ile ilgili bir haberle karşılaştıklarında muhakkak içeriğini okuduklarını bildirmişlerdir. Bu anlamda, medyanın gücünün konu ile farkındalık oluşturmak için kullanılmasının mümkün olduğu söylenebilir.

4.2. Kadınların İklim Değişikliği İle Mücadele Algıları

İklim değişikliği ile mücadele etmek, bireylerin bu konudaki inançları doğrultusunda mümkündür. İklim değişikliğine katılımcıların inanıp inanmadıklarını sorgulamak için bu çalışmada, inançları, mücadelede önemli gördükleri aktörleri, mücadelede başarılı olmak için yapılması gerekenleri ve mücadelenin başarısız olmasının olası nedenleri sorgulanmıştır.

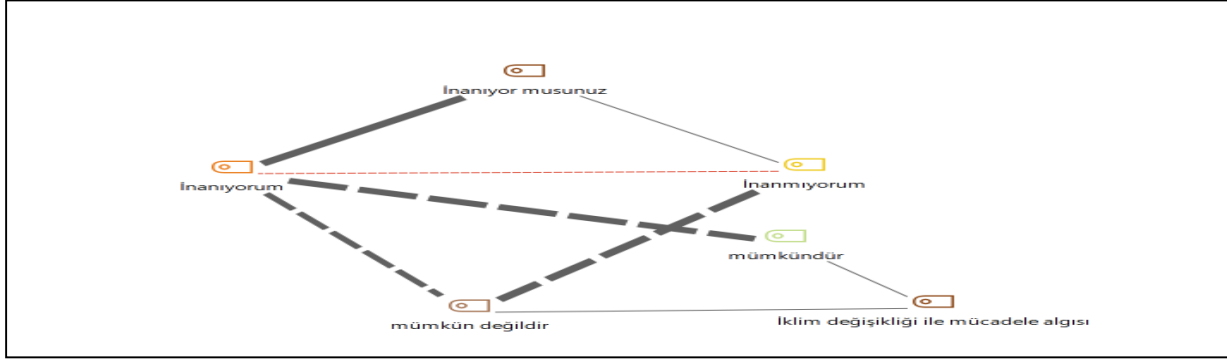
4.2.1. İnanç

İklim değişikliği ile mücadele için öncelikle mücadele edilecek soruna inanmak gerekmektedir. Katılımcılara iklim değişikliğine inanıp inanmadıkları sorulmuştur. Bu soru neticesinde alınan verilerden mücadelenin mümkün olup olmadığına yönelik görüşlerini de sorgulayan alt sorular ile konu derinlemesine incelenmiştir. Katılımcıların Şekil 5'te inanma durumları gösterilmektedir.

Şekil 5: İklim değişikliği inancı

Şekil 5'e göre katılımcıların büyük çoğunluğu iklim değişikliğine inanmaktadır. Bu inançları, Dünya'nın geleceği için bir umut değerindedir. İklim değişikliği ile tanık oldukları çevresel değişimlerin bu inançlarına yol açtığını özellikle belirtmişlerdir. K12: *.....doğa artık yok, doğaya saygı yok, denizler kirli, ağaçlar kesiliyor yerine yenileri dikilmiyor. İklimde bu nedenlerle hızla değişiyor. İnanmamak için hiç çevreye bakmamış olmak lazım....* diyerek çevresindeki değişimleri görmeyen iklim değişikliğine inanmayı sağladığını ifade etmiştir.

İklim değişikliği ile mücadelenin mümkün olup olmadığı yönündeki inançlarının sorgulandığı sorularda katılımcıların iklim değişikliğine inançlarının, mücadeleye de inanıp inanmadıklarını etkiler niteliktedir. Şekil 6 bu ilişkiyi göstermektedir.

Şekil 6: İklim değişikliğine inanç ile mücadeleye inanç arasındaki ilişki

Şekil 6'dan görüldüğü üzere, inanç ve mücadele algısı kodlarının düz çizgiler ile gösterilen alt kodları mevcuttur. Kesikli çizgiler ise, kodlar arasındaki ilişkileri göstermektedir. Kesikli çizgilerden görüldüğü üzere, iklim değişikliğine inanan katılımcılar, mücadelenin de mümkün olduğuna inanmaktadır. Benzer şekilde, iklim değişikliğine inanmayanların ise mücadeleye inanmadığı görülmektedir. İklim değişikliğine inanlar ile mücadelenin mümkün olmadığını düşününler arasında zayıf bir ilişki görülmektedir. Bu ilişki katılımcıların, iklim değişikliğine ve mücadeleye inanmaları ancak, umutsuz bir yaklaşımla mümkün olmayacağını bildirdiklerinden söz konusu olmuştur. Bu ifadelerle örnek şunlardır:

K9:Önleneceğini düşünüyorum ama bizim insanımızla mümkün değil diye de düşünüyorum...
Bu bir girdaptı ve biz girdaba girdik diye düşünüyorum....

K10: Tabii ki mümkün ama insanların bunu başaracaklarını düşünmüyorum. Kıt kaynaklarla ihtiyaçları en iyi şekilde karşılamak gerekiyorken, kıt kaynaklara bağlı yaşamıyoruz. Tüketim odaklı bir yaşam sürerken bunun mümkün olduğunu düşünmüyorum.....

Katılımcıların umutsuz tavrı, ülkemizin gündeminde iklim değişikliği ile ilgili bir girişimin olmamasından dolayı insanlarımızın da gündeminde olmamasına bağlanmaktadır. İklim değişikliği politikasına halkın katılımı, konuların açık bir şekilde anlaşılmasını gerektirir. Sera gazı emisyonlarını azaltma hedefine ulaşmak ve iklim değişikliğine uyum sağlamak amacıyla bilgilendirilmiş bir toplum sayesinde ulaşılabilir. Kadınlar, hanelerde gerçekleştirdikleri faaliyetler nedeniyle bu alanda önemli ve lider bir rol oynayabilir ve bu nedenle iklim değişikliğine uyum ve azaltım politikalarını destekleme potansiyeline sahip bir grup oluşturmaktadırlar (Salehi, vd., 2015). Bu anlamda, kadınların inançlarının umutsuzluğa dönmesine izin verilmemesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.2.2. Aktör

İklim değişikliği ile ilgili girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanması, mücadelenin aktöründe değişikliklere yol açmaktadır. Özellikle, iklim değişikliğinin toplumlar ve insan hakları ile ilgili tartışmalarda yer alması, iklim değişikliği yönetişiminin gündeme gelmesine neden olmuştur (Gough, 2017). İklim değişikliği yönetişimi, devlet, kamu yönetimi, özel sektör, sivil toplum kuruluşları (STK) ve devlet dışı örgütler ve vatandaşların katılımını içeren bir girişimdir. Bu anlamda çok taraflı ve çok düzeyli bir mücadele aracı olarak tanımlanmaktadır. Katılımcıların iklim değişikliği ile mücadele de algıladıkları aktörler belirlemek için alınan ifadelerinden Tablo 1'deki gibi bir sonuç çıkmıştır.

Tablo 1: İklim değişikliği ile mücadelede önemli görülen aktörler

	Frekans	Yüzde
Mücadele aktör	10	88,3
Devlet	6	50,00
Vatandaşlar	4	33,3
Alanda hakim kişiler	1	8,3
Siyasetçiler	1	8,3
STK'lar	1	8,3

Kodlanmış BELGELER	10	83,3
Kodlanmamış BELGELER	2	16,7
ANALİZ EDİLEN BELGELER	12	100,00

Buna göre, katılımcılar iklim değişikliği ile mücadele de en fazla devleti sorumlu görmektedirler. Devletten sonra en sorumlu gördükleri ise vatandaşlar olmuştur. Sadece 1'er kez söylenen aktör ise alanında hakim kişiler, siyasetçiler ve STK'lar olmuştur. STK'lar çok önemli bir aktör olarak görülmektedir. Çünkü iklim değişikliği; STK'ların, ulusal ve yerel aktörlerle birlikte, ciddi krizleri ele almak için ortak bir amaç için çalışmalarını gerektirir. İki katılımcı belirli bir aktör yoktur diyerek cevap vermiştir.

Devletle birlikte vatandaşları da sorumlu gören bazı katılımcılar olmuştur. İklim değişikliği ile mücadelede özel hükümet programları sunmak için, yalnızca hükümetlerin sağladığı kaynaklar ve yatırımların yeterli olmadığı görüşü hakimdir. Bu nedenle, vatandaşların iklim değişikliğini uyum ve azaltım çalışmalarına katılması istenmektedir. Söz konusu istek, ekonomik-politik yaklaşımlarla sosyo-kültürel bir sentezin varsayımıdır. (Shahnushi, vd., 2012). Aktör görüşünü hem vatandaşlar hem devlet olarak bildiren katılımcılar Şekil 7'de gösterilmektedir.

Şekil 7: İklim değişikliği ile mücadelede ortak görülen aktörler

Kod Sistemi	STKlar	siyasetçiler	alanda hakim kişiler	vatandaşlar	devlet	TOPLAM
STKlar	0	0	0	0	0	0
siyasetçiler	0	0	0	0	0	0
alanda hakim kişiler	0	0	0	0	0	0
vatandaşlar	0	0	0	3	3	3
devlet	0	0	0	3	3	3
TOPLAM	0	0	0	3	3	6

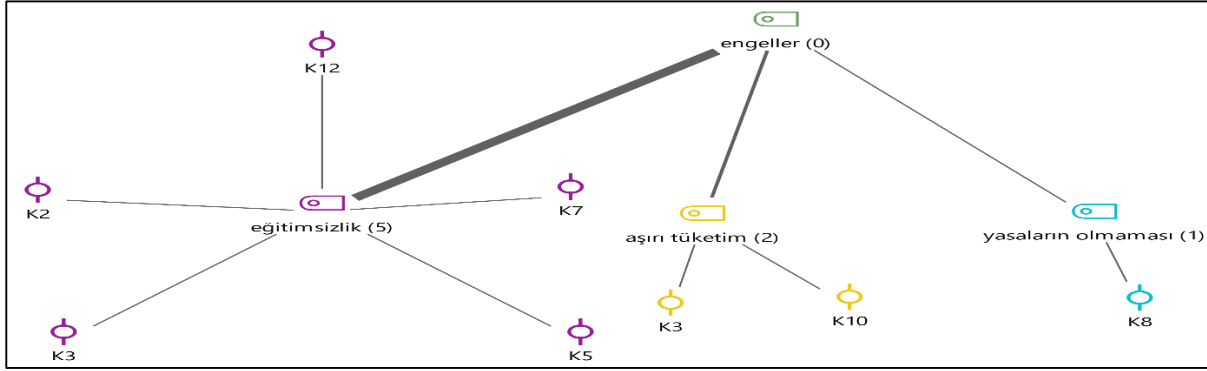
Şekil 7'de birlikte kodlanmış aktörler görünmektedir. Buna göre 3 katılımcı, devlet ve vatandaşların iklim değişikliği ile mücadelede birlikte hareket etmesi gereken aktörler olarak tanımlamıştır. Bu anlamda, iklim değişikliğinin yönetiminde olması gereken çok taraflılığın, tek aktörler belirttiklerinden dolayı katılımcılar tarafından benimsenmediği anlaşılmaktadır. Özel sektörün bu konudaki yükümlülükleri hakkında hiç fikirleri olmadığı da yine bu aktörden hiç bahsetmediklerinden anlaşılmaktadır. Cevap vermeyen katılımcının ifadesi özellikle ele alınmaya değerdir:

K10: *Bence bir aktör yok. Devlet desem olmaz. Çünkü devletin müdahalesinin ekonomiye kötü etkileri olacaktır. Demokratik özgürlüklerimize müdahale edemez devlet. Sizin 3 tane arabanız var ikisini kullanmayın demesi özgürlüklerin kısıtlanmasıdır çünkü.*

Neoliberal politikaların temelini oluşturan devlet müdahalesinin kısıtlanması anlayışı, piyasanın işlerliğinin devamlılığı için çevrenin tahribatının göz ardı edilmesine yol açmaktadır (Barry, 1999). Özellikle sürdürülebilirlik tartışmalarında bu anlayıştan vazgeçilmesi gereği vurgulanmış, sadece ekonomik sürdürülebilirliğin değil çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğin de dikkate alınması gereği belirtilmiştir (Goodland, 1994).

4.2.3. İklim Değişikliği İle Mücadelede Engeller ve Yapılması Gerekenler

Katılımcıların iklim değişikliği ile mücadelede başarısızlığa neden olan engelleri nasıl algıladıkları incelenmesi gereken bir problemdir. Algılanan başarısızlık nedeni, iklim değişikliğe mücadelenin başarıya ulaşması için yapılması gerekenleri belirleyecek etmenlerdir ve bu anlamda önemlidir. Şekil 8 katılımcıların iklim değişikliği ile mücadelenin başarıya ulaşmasındaki engel olarak tanımladıkları ifadelerinden oluşturulmuştur.

Şekil 8: İklim değişikliği ile mücadelede engeller

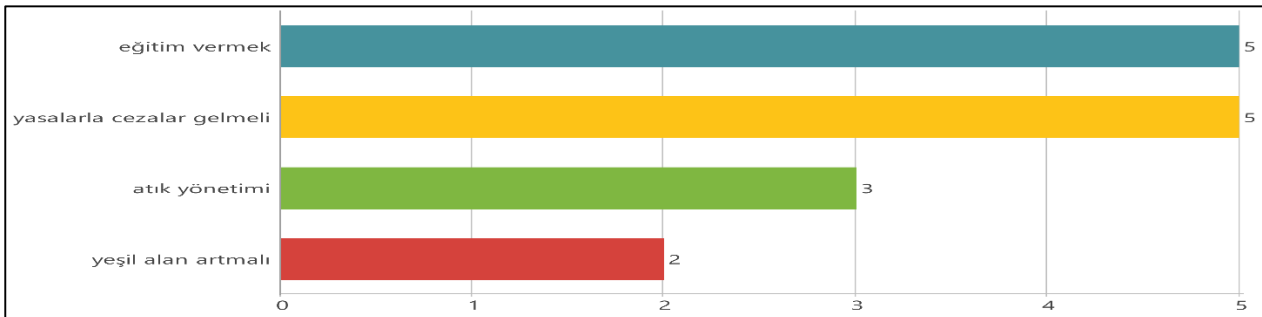
Şekilde görüldüğü üzere; katılımcıların ifadelerinden, en büyük engelin toplumdaki eğitimsizlik olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Eğitim engeli Türkiye’de yapılmış iklim değişikliği algısı ile ilgili çalışmalarda karşılaşılan yaygın bir sonuçtur (Toros, 2018, Albayraka ve Atasayan, 2015). Türkiye’nin gündemin ne yazık ki iklim değişikliği ile ilgili bir öncelik görülmemektedir. Bu anlamda, politikaların içeriği, iklim değişikliği ile ilgili değildir. Oysa katılımcılarında belirttiği gibi iklim değişikliği ile mücadelenin ilk basamaklarından birisi halkın bilinçlenmesidir, bu da ancak eğitimle mümkündür. İklim değişikliği politikasına halkın katılımı, onunla ilgili konuların açıkça anlaşılmasını gerektirir. Bu, sera gazı emisyonlarını azaltma hedefine ulaşmak ve iklim değişikliğine uyum sağlamak için bilinçli bir topluma sahip olmak için çok önemlidir (Salehi, vd., 2015).

Katılımcıların ifadelerinden, aşırı tüketim ve koruyucu/cezalandırıcı yasaların olmaması gibi engeller de ortaya çıkmaktadır. Aşırı tüketim kodu ile kodlanan bir katılımcı ifadesi burada paylaşılmaya değerdir.

K3:altın ve pırlantaları takıyoruz. Halbuki daha verimli bir şekilde enerji kaynağı olarak kullanılacağını biliyorum. Enerji kaynağı olarak kullanmak yerine, çıkarıp takı yapıyoruz. Dünyanın damarlarını boşaltıyoruz, kanını boşaltıyoruz...

İnsanlığın ihtiyaç dışı tüketiminin, ekonomik ve sosyal birçok karşılığı vardır. Ancak, doğanın bu tüketim düzeyine dayanamaması ve yok olma tehlikesi, acil önlem alınmasını gerektirir. Şekil 8’de bu konularda az sayıda katılımcının görüş bildirdiği görülmektedir. Ancak, önemli iki durumu ortaya koyması açısından önemlidir. Gerçekten, mücadelede devletin yasalar yapması, vatandaşların ise tüketim alışkanlıkları değiştirmesi beklenen bir durumdur. Az sayıda katılımcının bahsetmesinin nedeni olarak; yine toplumdaki konu ile ilgili bilinçsizlik gösterilebilir.

Katılımcıların engel olarak tanımladığı faktörlerin karşılığında, engellerin ortadan kalkması için neler yapılması gerektiğini sorgulamak gereği oluşmuştur. Şekil 9 bu konudaki ifadelerden oluşturulmuştur.

Şekil 9: İklim değişikliği ile mücadelede yapılması gerekenler

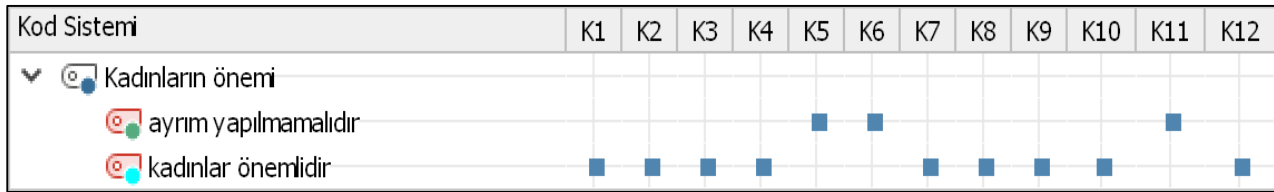
Şekil 9’da görüldüğü gibi, katılımcılar en büyük engel olarak gördükleri eğitimsizliğin giderilmesini gereğini vurgulamışlardır. Bununla birlikte, yine en önemli gördükleri aktör içinde burada sorumluluk tanımlamışlar ve devletin yasalarla bu süreci desteklemesi gereğini vurgulamışlardır. Az sayıda değinilen ancak; yine çok önemli bir diğer iki konu katılımcıların ifadelerinde yer bulmuştur. Bunlardan ilki atık yönetimi bir diğeri ise yeşil alanların artırılmasıdır. Yeşil alanların artırılması karbon yutaklarının oluşması için önemlidir. Ormanların, toprakta ve bitkide depoladıkları karbon miktarı ile

doğal karbon tutulumunu sağlayarak karasal karbon yutaklarını meydana getirdikleri bilinen bir gerçektir (Pugh, vd., 2019). Bu anlamda yeşil alanların artırılması iklim değişikliğinde mücadelede önemli bir ayrıntıdır. Bununla birlikte, atık yönetimi ile ilgili ifadeler de aynı öneme sahiptir. Geri dönüşüm mekanizmasının işletilmesi, doğanın daha az atıkla mücadelesi anlamına gelecektir. Evsel atıkların ayrıştırılması olarak genelleştirebileceğimiz katılımcı görüşleri bu anlamda önemli bir tespittir.

4.3. Kadınların İklim Değişikliği İle Mücadelede Kadınlar Hakkındaki Algıları

Kadınların iklim değişikliği ile mücadelede farklı bir yerde olup olmadıkları önemli bir konudur. Gündem 21 belgesinde (BM, 1992), kadınların sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında büyük bir grup olduğuna değinilmiştir. Bu gündemde kadınlar için, barış ve sürdürülebilir kalkınmanın temeli olarak güçlendirme, katılım ve eşitlik vurgusu söz konusudur. Küresel iklim değişikliğine daha çok maruz kalan demografik gruplarla ilgili sosyolojik bulgular, insani gelişme senaryoları için faydalı bilgiler sunmaktadır (Nagel, vd., 2010). Bu anlamda kadınlar ve erkekler, iklim değişikliğine uyum ve azaltma çabalarının karşılaştırmalı üstünlüklerini anlamak faydalı olacaktır (Denton, 2002). Bu amaçla, katılımcılara kadınların iklim değişikliği ile mücadelede erkeklerden önemli olup olmadıklarına yönelik sorular sorulmuştur. Şekil 10 katılımcıların ifadelerinin kod dağılımını göstermektedir.

Şekil 10: Katılımcıların iklim değişikliği ile mücadelede kadınlarla ilgili algıları

Şekle göre, katılımcıların çoğunluğu, kadınların iklim değişikliğinde daha önemli bir yerde olduğunu; az bir kısmı ise, böyle bir ayrımın yapılmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. İki gruba da bu şekilde düşüncelerinin nedenini açıklamaları istenmiştir. Ayrım yapılmamalıdır diyen katılımcılar, bu soruyu “gerek olmadığını düşünüyorum” diye cevaplamışlardır. Ancak kadının daha önemli olduğunu düşünen katılımcıların ifade ettikleri nedenler farklılaşmaktadır. Örneğin;

K1: Erkek umursamazdır. Yanlış olduğunun farkında olan, savunan kadındır.

K2: Kadınlar kimyasal deterjanlar kullanıyorlar. Alışverişi kadın yaparlar. Poşetleri biriktiriyorlar mesela. Tüketim ve atılması konusunda erkeklerden daha fazla sorumluluk sahibi kadın. Bunları nasıl tüketeceğini nasıl atacağını öğretirsen iklim değişikliği ile mücadele etmiş olursun.

K7: Kadınlar toplumun en duygusal, algı konusunda en açık bireyleri. Çevre bilinci insan hakları hayvan sevmeye konusunda en etkin bireyleri. Bu iş kadınlarda daha etkili dönüşür. Temel değiştirici kadındır bence.

K12: Öğreten, yönlendiren ve ilk örnek oldukları için önemli olduğunu düşünüyorum. Bir kadın bilinçlenirse gelecek nesillere de öğreterek, örnek olarak değişimi gerçekleştirebilir.

İklim değişikliğine karşı sorumlulukta cinsiyete göre farklılıklar bulunduğu ve kadınların iklim değişikliği mücadelede erkeklere göre daha yüksek düzeyde katılım sergiledikleri tespit edilmiştir (Scannell ve Gifford, 2013, Sutton ve Tobin, 2011). Katılımcıların bu farklılığa yönelik verdiği ifadeler görülmektedir. Bununla birlikte kadınların, riske karşı daha duyarlı, davranışsal değişime daha hazırlıklı ve iklim değişikliği ile ilgili katı politika ve önlemleri destekleme olasılıkları daha fazla olarak kabul edilmektedir (Brody, vd., 2008). Ayrıca kadınların kapasiteleri toplulukları yeniden şekillendirmek için temel kabul edilmektedir. İklim değişikliği sorunlarına nasıl cevap verdiklerini daha iyi anlayabilmek için, kadınları ve erkekleri ayrı değerlendiren araştırmalar mevcuttur. Sonuç olarak, kadınlar yalnızca en savunmasız oldukları için değil, aynı zamanda katkıda bulunacak farklı bakış açıları ve uzmanlıklarına sahip oldukları için ayrı tutulmalarının daha önemli kabul edilmişlerdir (Parikh, 2007). Bu anlamda katılımcılar, kadının bu yönünü ön plana çıkararak çocuklarını ve çevrelerindeki erkekleri de eğitebilecek kapasitede olduklarını, bu sebeple kadınları ayıran bir önemin olduğunu vurgulamışlardır.

SONUÇ

Küresel iklim değişikliği, insanlığın daha önce deneyimlemediği riskleri içeren, çözümünün yine insana bağlı olduğu sosyal bir sorundur. Bu sorunla mücadele için, uyum ve azaltım politikalarının oluşturulması uluslararası düzeyde gündemdedir. Ancak ülkelerin bu konuda kayda değer bir ilerleme göstermediği yapılan araştırmalarla ve istatistiki verilerde görülmektedir. İklim değişikliğinin acil niteliği, diğer sosyal sorunlar gibi sadece devletin ya da piyasanın insafına bırakmaya müsaade etmemektedir. Bu nedenle, literatürde iklim değişikliğinin yönetim argümanları ile uyum ve azaltımı tartışılır hale gelmiştir. Yönetişim, tüm sosyal aktörlerin sosyal soruna karşı sorumlu olduğu bir yönetim biçimidir. Bu bakımdan çalışmada, vatandaşların da dahil olduğu iklim değişikliği ile mücadele anlayışından yola çıkılarak, kadınları diğer tüm vatandaşlardan ayrı tutan bir yaklaşım benimsenmiştir. Devam eden araştırmalar, iklim değişikliği ile ilgili sorunların cinsiyetli sonuçları olduğunu, erkeklerin ve kadınların farklı tepki verdiklerini ve adapte olduklarını ortaya koymaktadır. Bu anlamda kadınlar, iklim değişikliğinin olası sonuçlarından, sahip olduğu risklerin derinleşmesi nedeni ile en çok etkilenen sosyal gruplardan biridir. Bununla birlikte kadınlar, iklim değişikliğine en az katkıda bulunan ve mücadelede en fazla sorumluluk yüklenmeyi kabullenen de taraftır. Bu sebeple konunun kadınlar özelinde incelenmesi ve kadınların konunun olumsuz taraflarından haberlerinin olup olmaması araştırılması gereken bir fenomen halini almaktadır.

Kadınların iklim değişikliğini algılama düzeyleri, onların mücadele gücünü ve özlerinde var olduğu kabul edilen korumacı ve yaratıcı tavrın Dünya'nın geleceği için de önemli kabul edilmektedir. Bu anlamda algı düzeyleri ve konu ile bilgilerinin düzeyi söz konusu mücadelenin en önemli engeli olarak kabul edilmektedir. Çalışma bu amaçla kadınların iklim değişikliği ile algı düzeylerini ortaya koymak amacı ile nitel araştırma metodolojisi temelinde oluşturulmuştur. Erzurum'da farklı zamanlarda görüşülen 12 kadın ile yapılan derinlemesine görüşmeler neticesinde kadınların, iklim değişikliği ile ilgili bilgi ve algı düzeylerinin mücadele için yeterli olmadığı ancak, iklim değişikliğine inanların mücadele için gereken özveri ve ilgiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda, bireylerin yeterince bilgilenmelerini sağlamak, bu sorunun varlığını kabul etmek için önemli bir unsur olarak belirlenebileceği gibi mücadeleyi de mümkün kılan bir etmendir. Yapılan görüşmelerle iklim değişikliği konusunda dolaylı yoldan bilgi düzeylerine katkı sağladığı ve konunun önemi hakkında düşünmeyi teşvik ederek kendilerini sorguladıkları gözlenmiştir. Benzer çalışmaların yapılması, iklim değişikliğini güncel bir konu haline getirerek, daha fazla tartışma ortamı sağlayacağından bireylerin farkındalıklarını da artıracığı düşünülmektedir. Bununla birlikte, yönetişimin ilkeleri gereği, politika üreticilerinin konu ile ilgili daha fazla girişimci davranmaları ve kadınları temel alan politikalar yapma gereği ortadadır. Bu politikalar, hem kadınların mücadelede etkinliğini sağlayan iklim değişikliğine uyum politikaları hem de risklerden en fazla etkilenenleri koruyan, daha olumlu ve sürdürülebilir şekilde uyum sağlamalarına izin veren bir güvenlik ağı sağlamak için gereken sosyal politikalar niteliğinde olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Agho, K., Stevens, G., & Taylor, M. (2010). Population risk perceptions of global warming in Australia. *Environmental Research*, 110, 756–763.
- Albayrak A. N. & Atasayan, Ö. (2015). "Yerel Düzeyde İklim Değişikliği Farkındalığı Analizi/Gebze Örneği", 2'nd International Sustainable Buildings Symposium, 28-30 Mayıs 2015, 685-693, Ankara.
- Babugura, A. (2010). Gender and Climate Change: South Africa Case Study. Heinrich Böll Foundation Southern Africa, Cape Town, 1-76.
- Barnett, J. (2006). "Climate Change, Insecurity and Injustice" (Ed. W.N. Adger, J. Paavola, S. Huq and M.J. Mace), *Fairness in Adaptation to Climate Change*, 115 – 130, MIT Press, Cambridge.
- Barry, J. (1999). *Rethinking Green Politics*. Sage Publications, London.
- BM. (1992). Çevre ve Kalkınma Konferansı: Gündem 21.
- Bord, R. J., Fisher, A., & O'Connor, R. E. (1998). "Public perceptions of global warming", *United States and international perspectives. Climate Research*, 11(1): 75–84.

- Breyse, P.N., Diette, G.B., Matsui, E.C., Butz, A.M., Hansel, N.N. & McCormack, M.C. (2010). Indoor air pollution and asthma in children. *Proc. Am. Thorac. Soc.* 7(2): 102–106.
- Brody, A., Demetriades, J., Esplen, E. (2008). *Gender and Climate Change: Mapping the Linkages. A Scoping Study on Knowledge and Gaps*, BRIDGE, Institute of Development Studies (IDS), UK, 1-25.
- Buechler, S. & Hanson, A. (2015). *A Political Ecology of Women, Water and Global Environmental Change*. Routledge, London.
- Creswell, J. (2015). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. Pearson, New York.
- Cudworth, E. (2003). *Environment and society*. London: Rutledge Press.
- Curry, P. (2011). *Ecological ethics*. Cambridge: Published by Polity Press.
- Cutter, S. L. (2017). The forgotten casualties redux: Women, children, and disaster risk. *Global Environmental Change* 42, 117–121.
- Dankelman, I. (2010). Climate change, human security and gender. In Irene Dankelman (Ed.), *Gender and climate change: An introduction*. London: Earthscan.
- Denton, F. (2002). Climate change vulnerability, impacts, and adaptation: Why does gender matter?. *Gender & Development*, 10(2): 10-20.
- Foa, R. (2009). *Social and Governance Dimensions of Climate Change: Implications for Policy*. Social Development Working Papers Paper No. 115, World Bank, 1-33.
- Fordham, M. & Meyreles, L. (2014). "Gender aspects of disaster management" (Ed. A., Fordham, M., Wisner, B., Kelman, I., Gaillard, J.C.), *Disaster Management: International Lessons in Risk Reduction, Response and Recovery*, 23-42, Routledge, London and New York.
- Gaard, G. (2015). Ecofeminism and climate change. *Women's Studies International Forum* 49, 20–33.
- Gall, M.D., Gall, J.P. & Borg, W.R. (2007). *Educational research: An introduction* (8th ed.). Boston: Pearson.
- Gerlak, A.K. & Wilder, M. (2012). Exploring the textured landscape of water insecurity and the human right to water. *Environ. Sci. Policy Sustain. Dev.* 54(2): 4–17.
- Glesne C. (2012). *Nitel Araştırmaya Giriş*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Goodland R. (1994). *Environmental sustainability: imperative for peace*. (19-46)
- Gough, I. (2017). *Heat, Greed and Human Need Climate Change, Capitalism and Sustainable Wellbeing*. Edwar Elgar Publishing, UK.
- Haden, V. R., Niles, M. T., Lubell, M., Perlman, J. & Jackson L. E. (2012). Global and Local Concerns: What Attitudes and Beliefs Motivate Farmers to Mitigate and Adapt to Climate Change?. *PLoS ONE* 7(12): e52882.
- Hakyemez, C. (2019). SU: Yeni Elmas. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş Ekonomik Araştırmalar, 02.02.19, http://yarininsuyu.com/media/1026/tskbbakis_suyeniemas_subat2019.pdf?2.
- Hansen, J., Sato, M. & Ruedy, R. (2012). Perception of Climate Change, *PNAS*, 2415-2423.
- Heinrich Böll Stiftung Derneği, (2017). *Kömür Atlası: Fosil yakıtlar hakkındaki olgular ve rakamlar*, 11.02.2019, https://tr.boell.org/sites/default/files/komur_atlasi.pdf.
- Husserl E. (2012). *Ideas: General Introduction to Pure Phenomenology*. Routledge, New York.
- IPCC. (2007). *Climate variability: A Glossary by the Intergovernmental Panel on Climate Change*. 03.02.2018, <http://www.ipcc.ch/pdf/glossary/ar4-wg1.pdf>.
- IPCC. (2014). *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, Cambridge University Press, 1-32.

- Johnsson-Latham, G. (2007). A Study on Gender Equality as a Prerequisite for Sustainable Development. Report Environment Advisory Council, Sweden, 1-90.
- Krosnick, J. A., Holbrook, A. L., Lowe, L. & Visser, P. S. (2006). The origins and consequences of democratic citizens' policy agendas: A study of popular concern about global warming. *Climatic Change*, 77, 7-43.
- Leach, M. (2007). Earth mother myths and other ecofeminist fables: How a strategic notion rose and fell. *Development and Change*, 38(1): 67-85.
- Leiserowitz, A. A. (2006). Climate change risk perception and policy preferences: The role of affect, imagery, and values. *Climate Change*, 77, 45-72.
- MacGregor, S. (2010). Gender and climate change': from impacts to discourses. *Journal of the Indian Ocean Region*, 6(2): 223-238.
- McCright, A.M. (2010). The effects of gender on climate change knowledge and concern in the American public. *Population and Environment*, 32(1): 6-87.
- Merriam, S. B. (2014), *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. John Wiley & Sons, 3rd edition, New Jersey.
- Merriam, S.B. (2013). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. John Wiley & Sons Inc., New York.
- Moosa, C. S. & Tuana, N. (2014). Mapping a Research Agenda Concerning Gender and Climate Change: A Review of the Literature. *Hypatia*, 29(3): 677-694.
- Morchain, D., Prati, G., Kelsey, F. & Ravon, L. (2015). What if gender became an essential, standard element of vulnerability assessments?. *Gender and Development*, 23(3): 481-496.
- Nagel, J., Dietz, T. & Broadbent, J. (2010). *Workshop on Sociological Perspectives on Global Climate Change*. Washington, DC: National Science Foundation and American Sociological Association.
- Neumayer, E., Plümper, T., 2007. The gendered nature of natural disasters: the impact of catastrophic events on the gender gap in life expectancy, 1981-2002. *Ann. Assoc. Am. Geogr.* 97 (3): 551-566.
- O'Connor, R. E., Bord, R. J., Yarnal, B. & Wiefek, N. (2002). Who wants to reduce greenhouse gas emissions?. *Social Science Quarterly*, 83, 1-17.
- Okali, C. & Naess, L.O. (2013). Making Sense of Gender, Climate Change and Agriculture in sub-Saharan Africa: Creating GenderResponsive Climate Adaptation Policy, *Future Agricultures*, Working Paper 57, 1-11.
- Oldrup, H. & Brengaard, M.H., (2009). *Desk Study on Gender, Gender Equality and Climate Change*. Nordic Council of Ministers.
- Parikh, J. (2007). *Gender and climate change: Framework for analysis, policy and action*. UNDP India, 1-47.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice*, SAGE Publications, Fourth Edition, USA.
- Phan, L. T., Jou, S. C. & Lin, J. (2019). Gender Inequality and Adaptive Capacity: The Role of Social Capital on the Impacts of Climate Change in Vietnam. *Sustainability*, 11, 1257, 1-20.
- Prüss-Ustün, A., Wolf, J., Corvalán, C., Bos, R. & Neira, M. (2016). *Preventing Disease Through Healthy Environments: A Global Assessment of the Burden of Disease from Environmental Risks*. World Health Organization, Geneva.
- Pugh, T. A. M., Lindeskog, M., Smith, B., Poulter, B., Arneeth, A. Haverd, V. & Calle, L. (2019). Role of forest regrowth in global carbon sink dynamics. *PNAS* March 5, 116 (10): 4382-4387.
- Ramanathan, V., Sánchez, M. S., Dasgupta, P., Raven, P., von Braun, J. & Sachs, J. (2017). Final Declaration: Our Planet, Our Health, Our Responsibility. The Pontifical Academy of Sciences. Casina Pio IV.

- Salehi, S., Nejad Z. P., Mahmoudi, H. & Knierim A. (2015). Gender, responsible citizenship and global climate change. *Women's Studies International Forum* 50, 30–36.
- Scannell, L., & Gifford, R. (2013). Personally relevant climate change: The role of place attachment and local versus global message framing in engagement. *Journal of Environment and Behavior*, 45(1): 60–85.
- Shahnushi, N., Mazhari, M., KaksarAstane, H. & Rasolzade, M. (2012). The analysis influencing factors on rural women participation in protection of agricultural water resources (a case study: RazaviKhorasan province). *The Journal of Rural & Development*, 15(4): 137–154.
- Spash, C. L. (2007). The economics of climate change impacts à la Stern: novel and nuanced or rhetorically restricted?. *Ecological Economics* 63(4): 706-713.
- Sundblad, E. L., Biel, A. & Gärling, T. (2007). Cognitive and affective risk judgments related to climate change. *Journal of Environmental Psychology*, 27(2): 97-106.
- Sutton, S.G. & Tobin, R.C. (2011). Constraints on community engagement with Great Barrier Reef climate change reduction and mitigation. *Global Environmental Change*, 21: 894–905.
- Terry, G. (2009). No climate justice without gender justice: an overview of the issues. *Gender & Development*, 17(1): 5-18.
- Toros, E. (2018). İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi. Algi Araştırma Raporu, Şubat 2018, 1-40.
- UN. (2015). *The world's women 2015. Trends and Statistics*. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division, New York.
- UNFCCC. (1992). United Nations Conference on Environment and Development, 12.02.18, <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>.
- UNHCR. (2015). Worldwide Displacement Hits All-Time High as War and Persecution Increase. UNHCR News Story. 12.01.19, <https://www.unhcr.org/news/latest/2015/6/558193896/worldwide-displacement-hits-all-time-high-war-persecution-increase.html>.
- Van Aelst, K. & Holvoet, N. (2016). Intersections of gender and marital status in accessing climate change adaptation: Evidence from rural Tanzania. *World Development*, 79, 40–50.
- Weber, E. U. (2010). What shapes perceptions of climate change?. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 1(3): 332-342.
- WHO. (2014). 7 Million Premature Deaths Annually Linked to Air Pollution. World Health Organization, 11.01.19, <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2014/air-pollution/en/>.
- WHO. (2016). Burden of disease from ambient and household air pollution. *Public Health, Environmental and Social Determinants of Health*, 11.01.19, http://www.who.int/phe/health_topics/outdoorair/databases/en/.
- World Bank, (2018). Poverty Indicators, 09.03.19, https://wid.world/world/#sptinc_p99p100_z/US;FR;DE;CN;ZA;GB;WO/last/eu/k/p/yearly/s/false/5.487/30/curve/false/country.
- Yıldırım, Ali & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Zahran, S., Brody, S., Grover, H. & Vedlitz, A. (2006). Climate change vulnerability and policy support. *Society and Natural Resources*, 19, 1–19.